

Міністерство освіти і науки, молоді і спорту України
Житомирський державний університет ім. І. Я. Франка

Кафедра зоології

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА НА ТЕМУ:
ОРНІТОНАСЕЛЕННЯ
ПАРКІВ СМТ. ЧЕРНЯХОВА

Виконала:

студентка 62 групи
природничого факультету
денної форми навчання
Буднік Олена Володимирівна

Науковий керівник:

к.б.н., доцент кафедри зоології
Власенко Руслана Петрівна

Житомир - 2012

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I	
Огляд літератури.....	6
РОЗДІЛ II	
Матеріал та методика дослідження.....	22
2.1. Методи обліку птахів у лісах.....	22
2.2. Списки Маккінона.....	24
2.3. Визначення коефіцієнтів подібності.....	25
2.4. Об'єкти дослідження.....	26
2.5. Загальні відомості.....	30
РОЗДІЛ III	
Природно-кліматичні особливості району досліджень.....	31
РОЗДІЛ IV	
Характеристика орнітонаселення смт. Черняхова	41
4.1 Видовий склад орнітонаселення.....	41
4.2. Характеристика локалізації збору корму.....	47
4.3. Чисельність визначених птахів.....	49
РОЗДІЛ V	
Характеристика гнізд птахів дендропарку.....	55
5.1. Чикотень (<i>Turdus pilaris</i>).....	55
5.2. Зяблик (<i>Fringilla coelebs</i>).....	62
5.3. Кропив'янка чорноголова (<i>Sylvia atricapilla</i>).....	65
5.4. Інші види.....	67
РОЗДІЛ VI	
Охорона праці в галузі.....	74
РОЗДІЛ VII	
Використання матеріалів магістерської на уроках біології.....	76
ВИСНОВКИ.....	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	96

ВИСНОВКИ

У роботі висвітлено еколого-біологічні особливості орнітофауни парків смт Черняхів, яка в різній мірі зазнала антропогенного впливу. Проведено порівняльний аналіз кількісного та якісного складу парків. Отримані результати дають підставу зробити нам наступні висновки та узагальнення.

1. На території парків смт. Черняхів нами виявлено 65 видів птахів: парку відпочинку ім. Т.Г. Шевченка – 40 видів, а у дендропарку – 51 вид.

Із 65 видів птахів представлених в орнітонаселенні парків смт. Черняхова є представники 14 рядів, 31 родини, 49 родів. Найбільш широко представлений ряд Горобцеподібні. Сорок видів цього ряду складає 61,5% видового складу населення птахів. За багатством таксонів на другому місці ряд Соколоподібні.

2. Представники видів птахів зафіксовані у смт. Черняхові належать до 6 типів фауни. Найбільша кількість видів відноситься до європейського типу фауни (35 видів, або 53%). Ще 24 види (або 36%) відноситься до транспалеарктичного типу фауни. Інші 6 видів відноситься до: сибірського типу фауни (3 види), монгольського (1 вид), голарктичного (1 вид), середземноморського (1 вид).

3. Ступінь подібності видового складу двох орнітоценозів парків є загалом середнім, а саме: коефіцієнт Жаккара (0,4), коефіцієнт Соренсена (0,57), коефіцієнт Брея-Кертиса (0,71), коефіцієнт Кульчинського (0,58), коефіцієнт Охаї (0,58).

4. У дендропарку 56% птахів збирають корм на землі. Зважаючи, що ця територія досить активно відвідується мешканцями прилеглих садіб та бродячими собаками і котами такий відсоток видається досить високим. Аналогічна картина і у парку відпочинку ім. Т.Г. Шевченка (42%). Ярус збирання корму значного відсотку птахів (8%) є чагарники які практично відсутні у парку відпочинку ім. Т.Г. Шевченка. Це дає підстави нам

стверджувати, що види, які харчуються у чагарниках змінили під антропогенним тиском свій звичний ярус або на нижчий, або на вищий.

5. У дендропарку значно менший відсоток масових та дуже чисельних видів ніж у парку відпочинку ім. Т.Г. Шевченка. Загалом у парку відпочинку ім. Т.Г. Шевченка усіх груп птахів практично порівну. Звертає на себе увагу частка звичайних видів. Вона значно менша за очікувану і у дендропарку (13,7%), і у парку відпочинку ім. Т.Г. Шевченка (12,5%). Також цікавим є відсоток рідкісних видів. Він найбільший на обох досліджуваних ділянках (25,0% та 25,5%).

6. У дендропарку нами було описано 24 гнізда 6 видів птахів, а саме: чикотня (17 гнізд), зяблика (2), кропив'янки чорноголової (2), сорокопуда тернового (1), мухоловки сірої (1), дрізда співочого (1).

Найбільше зареєстровано гнізд чикотня. Середні значення промірів їх гнізд становлять $D = 18,26 \pm 0,33$, $d = 10,06 \pm 0,22$, $H = 15,5 \pm 0,43$, $h = 7,5 \pm 0,2$. Гнізда чикотня виявили на 8 видах дерев і чагарників (груша, верба, яблуня, береза, ялина, черемха, глід, бузина) та на дерев'яному стовпі. 40% гнізд розташовано на груші. Ця порода найбільш повно задовольняє потреби птаха у захисних властивостях та будові крони.

7. У парку відпочинку ім. Т.Г. Шевченка нами не виявлено гнізд на землі та до висоти 3 м. На території дендропарку гнізда птахів розташовані на висоті від 1 м і вище. Лише гніздо сорокопуда тернового знаходилося на висоті 45 см від землі. Показово те, що ми не знайшли тут жодного гнізда безпосередньо на землі. Це говорить, що ця територія також піддається значному антропогенному впливу, хоча і в меншій мірі ніж парк відпочинку ім. Т.Г. Шевченка.

8. Оскільки дослідження особливостей розташування гнізд чикотня відображає загальну тенденцію поширення відкритогніздних птахів, стає можливим впровадження певних механізмів, що допоможуть створювати привабливі для проживання зони, розширювати видовий склад птахів, а отже сприятимуть покращенню екологічної ситуації в цілому.

РЕЗЮМЕ

Буднік О.В. «Орнітонаселення парків смт. Черняхова»

Магістерська робота

Вперше на території смт. Черняхів за єдиною методикою проведено обліки птахів у антропогенних екосистемах різного рівня трансформації.

У роботі висвітлено еколого-біологічні особливості орнітофауни парків смт Черняхів, яка в різній мірі зазнала антропогенного впливу. Проведено порівняльний аналіз кількісного та якісного складу парків.

Ключові слова: екотон, антропогенний вплив, кількісний і якісний склад.

РЕЗЮМЕ

Будник Е.В. «Орнитонаселение парков пгт. Черняхова »

Магистерская работа

Впервые на территории пгт. Черняхов по единой методике проведено учеты птиц в антропогенных экосистемах разного уровня трансформации.

В работе освещены эколого-биологические особенности орнитофауны парков пгт Черняхов, которая в разной степени подверглась антропогенному воздействию. Проведен сравнительный анализ количественного и качественного состава парков.

Ключевые слова: экотон, антропогенное воздействие, количественный и качественный состав.